

C-400/22. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2022. június 16.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Landgericht Berlin (berlini regionális bíróság, Németország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2022. június 2.

Alperesek és fellebbezők:

VT

UR

Felperes és ellenérdekű fél a fellebbezési eljárásban:

Conny GmbH

Az alapeljárás tárgya

Fogyasztóvédelem, távollevők között elektronikus úton kötött szerződés, az eladó vagy szolgáltató tájékoztatási kötelezettsége

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogi alapja

Az uniós jog értelmezése, EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Összhangban áll-e a 2011/83/EU irányelv 8. cikke (2) bekezdésének második albekezdésével, ha a nemzeti szabályt (jelen esetben: a BGB 312j. §-a (3) bekezdése második mondatának és (4) bekezdésének 2014. június 13-tól 2022. május 27-ig hatályos változata) úgy értelmezik, hogy a 2011/83/EU irányelv 8. cikke (2) bekezdésének második albekezdéséhez hasonlóan akkor is

alkalmazhatóvá válik, ha a fogyasztó az elektronikus úton megvalósuló szerződéskötés időpontjáig nem feltétlenül, hanem csak meghatározott további feltételek mellett – például kizárólag a megbízáson alapuló jogérvényesítés későbbi sikeressége vagy felszólítás harmadik személy részére történő későbbi elküldése esetében – köteles az eladó vagy szolgáltató részére fizetni?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 304., 64. o.), különösen a 8. cikk (2) bekezdésének második albekezdése

A hivatkozott nemzeti jogi rendelkezések

Bürgerliches Gesetzbuch (polgári törvénykönyv, a továbbiakban: BGB), különösen a 312j. §

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 A felperes a német jog szerint követelésbehajtási szolgáltatások nyújtására jogosult korlátolt felelősségű társaság. A felperes az alperes bérbeadó lakásbérletjének engedményezett jogára alapított követeléseket érvényesít a bérleti díj összegére vonatkozó korlátozás (a BGB 556d. §-a) állítólagos megsértése miatt.
- 2 Az alperes és az érintett bérlő között 2018. november 15. óta bérleti jogviszony áll fenn egy 64,18 m²-es lakásra vonatkozóan, amely a 2015. április 28-i Berliner Mietenbegrenzungsverordnung (a lakbér korlátozásáról szóló berlini rendelet) szerint szűkös lakáspiaccal rendelkező övezetben található. A szerződésben megállapított, rezsiköltségeket nem tartalmazó bérleti díj havi 756,45 euró, míg a helyi átlagos bérleti díj Berlinben 2018. november 15-től a felperes keresetindításáig mindössze 375,84 euró volt.
- 3 A felperes az általa üzemeltetett internetes oldalon keresztül azt a lehetőséget biztosítja a lakásbérlők számára, hogy a „tovább”, a „megbízás bérleti díj csökkentésére” vagy a „lakbér maximalizálásából eredő megtakarítás érvényesítése” feliratú gombra kattintva megbízást adhatnak a bérbeadójukkal szembeni követelések érvényesítésére, különösen tájékoztatásra, a túlfizetett lakbér visszafizetésére és – amennyiben a lakbér meghaladja a megengedett mértéket – a lakbér összegére vonatkozó megállapodás érvénytelenségének megállapítására irányuló követelések érvényesítésére.

- 4 A felperes bérlő által adott megbízás alapjául szolgáló általános szerződési feltételek 2. pontja többek között a következőket állapítja meg:

„2.1. A honlapunkon található bérletidj-kalkulátor igénybevétele után adhat részünkre megbízást [...].

Ön a »jogilag kötelező erejű megbízás adása« gombra kattintva, azonban legkésőbb a rendelkezésünkre bocsátott dokumentumok (engedményezési nyilatkozat vagy meghatalmazás) (például e-mailben vagy postán történő) megküldésével kötelező erejű ajánlatot tesz a követelések mellékkövetelésekkel együtt történő érvényesítésére és engedményezésére irányuló visszerthes megbízási szerződés megkötésére vonatkozóan. Az ajánlatát kifejezett nyilatkozattal (például e-mailben) vagy kifogásnak a bérbeadó részére a vele szembeni követelések érvényesítése érdekében történő elküldésével fogadjuk el. Kérésünkre külön engedményezési okiratot vagy engedményezést megerősítő nyilatkozatot, illetve meghatalmazást kell aláírnia, és részünkre annak eredeti példányát elküldenie. [...].”

- 5 Az általános szerződési feltételek 3. pontja a következőképpen rendelkezik:

„3.1. Díjazásunk a következőképpen alakul: i. a megtakarított éves bérleti díj egyharmadának (33,33%), azaz 4 hónap megtakarításának megfelelő díj (a továbbiakban: jutalék), valamint azt követően, hogy a bérbeadónak felszólítást küldünk, ii. olyan összegű díj, amelyre egy ügyvéd a Rechtsanwaltsvergütungsgesetz (az ügyvédek díjazásáról szóló törvény) rendelkezései szerint jogosult lenne.

[...]

3.3. Amennyiben erőfeszítéseink sikertelennek bizonyulnak, jutalékot nem számítunk fel. [...].”

- 6 A szóban forgó lakás bérlője regisztrált a felperes által működtetett internetes oldalon, a felperes által használt általános szerződési feltételek elfogadása érdekében kipipálta a megfelelő négyzetet, és rákattintott a felperes által biztosított „megrendelógombra”. Ezt követően 2020. január 16-án a bérlő aláírta a felperes által rendelkezésre bocsátott „Megerősítés, meghatalmazás és engedményezés, jóváhagyás” című nyomtatványt, amely többek között a következőket tartalmazza:

„Ezúton megerősítjük, és elővigyázatosságból megismételjük [...] a követelések engedményezését [...], a túlfizetett bérleti díj visszafizetésére vonatkozó, a kifogást követően esedékes négyhavi bérleti díjra korlátozott követelést [...]. Elővigyázatosságból visszamenőleges hatállyal jóváhagyunk minden ezzel kapcsolatos jogi aktust és nyilatkozatot.”

- 7 Ez a nyomtatvány nem tartalmaz utalást a bérlő fizetési kötelezettségére.

- 8 A felperes 2020. január 21-i levelében a bérlő által adott megbízásra és meghatalmazásra hivatkozva a bérleti díj összegének korlátozására vonatkozó rendelkezések (a BGB 556d. és azt követő §-ai) megsértését róta fel az alpereseknek, és tájékoztatás és visszafizetés iránti különböző követeléseket érvényesített.
- 9 Keresetében a felperes tájékoztatást kér az előző bérlő által még megfizetendő bérleti díjról, a bérleti díj előző bérlő által elfogadott emeléseiről, a bérleti jogviszony kezdetét megelőzően megvalósított felújításokról, valamint arról, hogy a bérlő bérleti jogviszonya az átfogó felújítást követő első bérbeadás volt-e. Emellett 2020 áprilisára vonatkozóan 305,75 euró túlfizetett bérleti díj visszafizetését, valamint a pert megelőző 813,39 euró összegű jogi költségek megtérítését kéri.
- 10 Az Amtsgericht (helyi bíróság) helyt adott a keresetnek. A helyi bíróság különösen azt állapította meg, hogy a követelt bérleti díj a felperes által követelt összegben meghaladta a bérleti díj megengedett összegét.
- 11 A kérdést előterjesztő bírósághoz benyújtott fellebbezésükben az alperesek a kereset teljes egészében történő elutasítását kérik. Az alperesek többek között azt kifogásolják, hogy a felperes megsértette a BGB 312j. §-a (3) bekezdésének második mondatában és a 2011/83 irányelv 8. cikkében foglalt követelményeket azzal, hogy elégtelen felirattal ellátott megrendelőgombot használt.

Az előzetes döntéshozatalra utalás indokainak rövid bemutatása

- 12 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a fellebbezés sikere azon múlik, hogy a felperes által használt megrendelőgomb kialakítása sérti-e a BGB 312j. §-a (3) bekezdésének második mondatát. E tekintetben a vonatkozó uniós jogi rendelkezés, nevezetesen a 2011/83 irányelv 8. cikke (2) bekezdése második albekezdésének értelmezése bír relevanciával. Az alperesek által a jogvita egyéb vonatkozásaival kapcsolatosan a fellebbezésük keretében emelt kifogásoknak nincs kilátásuk sikerre.

A jogvita vizsgálata a BGB alapján

- 13 A BGB 312j. §-a vonatkozó bekezdéseinek jelen ügyben alkalmazandó változata a következőképpen rendelkezik:

„(2) Az elektronikus kereskedelemben kötött olyan fogyasztói szerződés esetén, amelynek tárgya a szolgáltató által ellenszolgáltatás fejében nyújtott szolgáltatás, a szolgáltatónak az Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (a polgári törvénykönyv bevezetéséről szóló törvény) 246a. cikke (1) bekezdése első mondatának 1., 4., 5., 11. és 12. pontja szerinti tájékoztatást a fogyasztó részére közvetlenül a fogyasztói megrendelés előtt világos és érthető, jól látható módon kell megadnia.

(3) A (2) bekezdés szerinti szerződés esetében a szolgáltatónak oly módon kell a megrendelési helyzetet kialakítania, hogy megrendelésével a fogyasztó kifejezetten tudomásul vegye, hogy fizetés teljesítésére vállal kötelezettséget. Ha a megrendelésre gomb megnyomásával kerül sor, a szolgáltató csak akkor tesz eleget az első mondatban említett kötelezettségének, ha a gombot könnyen olvasható módon kizárólag a »fizetési kötelezettséggel járó megrendelés« vagy ennek megfelelő, egyértelműen megfogalmazott felirattal látta el.

(4) A (2) bekezdés szerinti szerződés csak akkor jön létre, ha a szolgáltató eleget tesz a (3) bekezdés szerinti kötelezettségének.”

- 14 Ezek a rendelkezések főszabály szerint alkalmazhatók a felperes üzleti modelljére. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság osztja a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) álláspontját, amely ugyan először úgy vélte, hogy a „rejtett költségcsapdával nyilvánvalóan nem járó” üzleti modellek nem tartoznak a BGB 312j. §-a (3) és (4) bekezdésének hatálya alá, ezt a megállapítást azonban hamarosan elvetette (2022. január 19-i ítélet, ügyszám: VIII ZR 122/21). Ez az álláspont összhangban van a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatával is, amely szerint a 2011/83 irányelv 8. cikke (2) bekezdése második albekezdésének hatálya valamennyi eladóra vagy szolgáltatóra kiterjed, nem csak az úgynevezett „előfizetési vagy költségcsapdát” alkalmazó személyekre (lásd legutóbb: 2022. április 7-i Fuhrmann-2 ítélet, C-249/21, EU:C:2022:269, 20. és azt követő pontok).
- 15 Amennyiben a BGB 312j.-§a (3) bekezdésének második mondata a jelen ügyben alkalmazandó, egyértelmű, hogy a felperes nem felelt meg e rendelkezés követelményeinek. Az ügy aktáiból ugyanis egyértelműen kiderül, hogy a bérlő a „megbízás bérleti díj csökkentésére” vagy a „lakbér maximalizálásából eredő megtakarítás érvényesítése” feliratú gomb megnyomásával bízta meg a felperest. Nem vitatott, hogy a gombon nem szerepelt a „fizetési kötelezettséggel járó megrendelés” felirat, illetve ennek megfelelő egyértelmű megfogalmazás. A felperes azonban csak így felelt volna meg a BGB 312j. §-a (3) bekezdésének második mondatában és az e rendelkezés uniós joggal összhangban történő értelmezéséhez figyelembe veendő 2011/83 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének második albekezdésében foglalt követelményeknek (lásd: 2022. április 7-i Fuhrmann-2 ítélet, C-249/21, EU:C:2022:269, 26. pont).
- 16 A Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) BGB 312j. §-ának (4) bekezdésén alapuló ítélkezési gyakorlata szerint ilyen esetben a szerződéskötés teljesen érvénytelen. A jogirodalomban egyesek azt a felfogást képviselik, hogy a BGB e rendelkezését a 2011/83 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének második albekezdésére tekintettel úgy kell értelmezni, hogy a fogyasztót önmagában a szerződés és a megrendelés „nem köti”, és ezért a szerződés ideiglenes érvénytelenségéből kell kiindulni.
- 17 Még ha el is fogadnánk az utóbbi álláspontot, a jelen ügyben nem került sor érvényes szerződéskötésre, mivel a felperes a kérdéses lakás bérlőjét a

szerződésből eredő fizetési kötelezettségekről egyáltalán nem a BGB 312j. §-a (3) bekezdésének második mondatában foglalt követelményeknek megfelelő módon tájékoztatta, és a bérlő egyáltalán nem hagyta jóvá vagy erősítette meg (akár csak hallgatólagosan is) az adott esetben csak ideiglenesen érvénytelen szerződést.

- 18 A 2020. január 16-i engedményezési nyilatkozat sem tartalmaz ilyen jóváhagyást vagy megerősítést, mivel a bérlő ezt a nyilatkozatot kizárólag a felperes kérésére tette annak érdekében, hogy eleget tegyen annak az állítólagos együttműködési kötelezettségének, amelyet a felperes általános szerződési feltételei 2.1. §-ának (2) bekezdése a BGB 312j. §-a (3) bekezdésének második mondatát megsértve ír elő. Az így megvalósuló engedményezés a megbízással együtt egységes ügyletnek minősül. Emiatt ez az engedményezés is érvénytelen. Más értékelés nem jöhet szóba, mivel az jogszerűvé tenné az úgynevezett „megerősítési csapdákat” azáltal, hogy a fogyasztó teljesítésre irányuló későbbi cselekményeit a 2011/83 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének második albekezdését megsértve a korábban elektronikus úton kezdeményezett jogügylet hallgatólagos jóváhagyásának, megerősítésének vagy akár újbóli teljesítésének minősítené. Ez azonban azt jelentené, hogy a fogyasztó fizetési kötelezettsége nem kifejezetten, hanem csupán a szerződéskötés „körülményeiből” következik (lásd: 2022. április 7-i Fuhrmann-2 ítélet, C-249/21, EU:C:2022:269, 30. pont).

Az uniós joggal kapcsolatos kételyek

- 19 A 2011/83 irányelv 8. cikke (2) bekezdése második albekezdésének első mondata szerint a kereskedő gondoskodik arról, hogy a fogyasztó a megrendelés megtételekor kifejezetten tudomásul vegye, hogy a rendelés fizetési kötelezettséget von maga után. A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint nem világos, hogy ez a rendelkezés alkalmazható-e a jelen ügyre. Konkrétabban az a kérdés merül fel, hogy a távollevők között elektronikus úton kötött szerződés e rendelkezés értelmében akkor is „fizetési kötelezettséggel” jár-e, ha a díjat csak bizonyos további feltételek mellett – például kizárólag siker esetén vagy egy harmadik fél részére küldött későbbi felszólítás bizonytalan esetében – kell kifizetni.
- 20 A Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) a 2011/83 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének második albekezdését – és a BGB 312j. §-ának (3) és (4) bekezdését – az adott kontextusban úgy értelmezi, hogy „a védelmi cél kivételesen nem sérül”, és az eladó vagy szolgáltató ezért nem köteles a fogyasztó esetében a megrendelógombot „fizetési kötelezettséggel járó megrendelés” felirattal ellátni, ha az „ellenszolgáltatás csak bizonyos feltételek mellett, nevezetesen kizárólag siker esetén jár” (lásd: 2022. január 19-i ítélet, VIII ZR 123/21, 55. pont és 2022. március 30-i ítélet, VIII ZR 358/20, 58. pont).
- 21 Ezzel szemben más német bíróságok a jogirodalomhoz hasonlóan a 2011/83 irányelv 8. cikke (2) bekezdése második albekezdésének jóval szélesebb hatályt tulajdonítanak. Álláspontjuk szerint ez a rendelkezés hatálya olyan jogügyletekre

is kiterjed, amelyeknél a visszerhes jelleg csak közvetve következik a szerződéskötésből, vagy ahhoz kapcsolódik, hogy további feltételek teljesüljenek, vagy a fogyasztó további cselekményeket végezzen el.

- 22 A kérdést előterjesztő bíróság az utóbbi álláspont felé hajlik. Emellett szól a kérdéses rendelkezés szövege is, amely szerint a gomb használata akkor kötelező, ha a megrendelés a fogyasztó számára fizetési kötelezettséget „von maga után”. Az elektronikus úton kezdeményezett szerződés megkötése abban az esetben „von maga után” fizetési kötelezettséget, ha e kötelezettség nem feltétlenül áll be, hanem az pusztán egy lehetőség, és nincs teljesen kizárva.
- 23 A 2011/83 irányelv 8. cikke (2) bekezdése második albekezdésének célja ugyancsak e tág értelmezés mellett szól. A 2011/83 irányelv célja ugyanis – ezen irányelv 1. cikke és (4), (5) és (7) preambulumbekzdése alapján – a magas szintű fogyasztóvédelem biztosítása, a kereskedőkkel kötött ügyletek során a tájékoztatásuk és a biztonságuk garntálása révén. Ez az álláspont összhangban van a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatával is (lásd legutóbb: 2022. április 7-i Fuhrmann-2 ítélet, C-249/21, EU:C:2022:269, 21. és 30. pont). E magas szintű fogyasztóvédelem biztosításával azonban nem lenne összeegyeztethető, ha csak azok a fogyasztók részesülhetnének az irányelv által biztosított védelemben, akiknek a későbbi fizetési kötelezettsége már a szerződéskötés időpontjában fennáll, ugyanakkor e védelemtől meg lennének fosztva azok a fogyasztók, akik esetében a fizetési kötelezettség a szerződéskötés időpontjában még nem végleges, hanem további – és gyakran a fogyasztó által nem is befolyásolható – feltételek későbbi teljesítésétől függ. Ezek a fogyasztók is kötelesek ugyanis a feltétel teljesítése esetén fizetni, anélkül, hogy a fizetési kötelezettségükről előzetesen kifejezetten tájékoztatták volna őket.
- 24 Végezetül gyakorlati szempontok sem merülnek fel a 2011/83 irányelv 8. cikke (2) bekezdése második albekezdésének tág értelmezésével szemben. A Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) azon megállapítása, hogy a tág értelmezés a fogyasztók körében „a törvény és az általa végrehajtott irányelv célját [...] illetően [...] zavart okozhat, mivel a szolgáltatás [...] nem minden esetben lenne díjköteles, ezt azonban a gomb felirata nem teszi egyértelművé” (lásd: 2022. január 19-i ítélet, VIII ZR 123/21, 55. pont), sem alapoz meg eltérő értékelést. Egyrészt pusztán gyakorlati szempontok alapvetően már nem alkalmasak arra, hogy az uniós jog értelmezését annak szövegével, értelmével és céljával ellentétes módon befolyásolják. Másrészt az eladónak vagy szolgáltatónak minden esetben lehetősége van arra, hogy a gombon felül kellően világosan tájékoztassa a fogyasztót arról, hogy a fizetési kötelezettség nem minden esetben, hanem csak az eladó vagy szolgáltató által az online jelenléte esetében tervbe vett szokásos esetben áll fenn. Ezzel kiküszöbölhető minden olyan kétértelműség, amely alkalmas arra, hogy a gomb túl nagy terjedelmű szöveggel való ellátása miatt „zavart” okozzon a fogyasztók körében. Valójában „zavar” csak azon fogyasztók körében keletkezhethet, akik a feltételek teljesítése esetén olyan eladói vagy szolgáltatói fizetési követelésekkel szembesülnek, amelyek keletkezéséről a megrendelőgomb 2011/83 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének

második albekezdésében foglalt követelményeknek megfelelő feliratának hiányában a megbízás időpontjában nem, vagy legalábbis nem kellőképpen szereztek tudomást.

MUNKADOKUMENTUM